

Izjeto vseh dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Družinski in upravniški prostori:
2657 E. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII.

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 24, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 18. februarja (February 18), 1930.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 41

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1102, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

KORESPONDENCE NE ŠOLE GOLJU- FAJO UČENCE

Učenci so osleparjeni za milijone dolarjev letno

Chicago, 17. febr. — Ameriška asociacija inženirjev je pričela z bitko proti korepondenčnim šolam, ki osleparijo nevedne mladeniče, ki se vpisujejo v te šole, za milijone dolarjev letno.

H. A. Wagner, predsednik, je včeraj izjavil, da je asociacija uvedla posebno študijo v delovanje teh šol in ugotovila, da je v teh vpisanih več učencev kot v priznanih ameriških univerzah in višjih šolah. Te šole, je dejal Wagner, nakolektajo polovico več denarja, kot vse druge priznane strokovne šole in univerze. Nekatere uposljujejo od tri do štiri tisoče učiteljev z visoko plačo. Nekatere šole poučujejo kiropraktiko, zobozdravništvo in druge znanosti in prodajajo naslove doktorij filozofije za \$8.50 graduantom. Samo v Chicagu je okrog šestdeset korepondenčnih šol, veliko več jih je v New Yorku in drugih velikih ameriških mestih.

Graduantje teh šol, je dejal Wagner, se večkrat obrnejo na asociacijo za pomoč, ko sprevidijo, da ne morejo dobiti tehničnih del, kadar končajo svoje študije. Največ teh dijakov se rekrutira iz dežele. Mladi fantje so oskubeni za zadnji dolar po korepondenčnih šolah v veri, da bodo dobili usposlenje v profesiji, v kateri so se "izučili."

Raketa izpuščena na luno eksplodirala

Dunaj, 17. febr. — Raketa, na kateri sta delala dr. Darwin Lyon, newyorški zdravnik, in njegov pomočnik dr. Adler iz Dunaja poskuse, in katero sta nameravala poslati na luno, je eksplodirala in ranila oboje.

Poskus je bil napravljen na italijanskih Alpah in kakor hitro sta raketo užgala, je sledila razstrelba plinov, ki je razdejala laboratorij.

Znižavanje mezd v industrijah

Cene življskim potrebščinam se niso zmanjšale

New York. — (F. P.) — Zvezni delavski biro poroča o nadaljnjem znižavanju mezd v industrijah. Edina industrija, v kateri so bile zvišane meze v prešlih šestih mesecih, je bila tiskarska.

Povprečni zaslužek delavca v Združenih državah je bil znižan za dva odstotka v preteklem letu. Meze v Illinoisu so padle za 5%. V tekstilni industriji so se meze znižale za 7%, v jeklarski in železarski pa za 4%.

Brezposelnost je hudo zadela avtne delavce, kjer se je zaposelnost zmanjšala za 15%.

Medtem, ko prihajajo iz vseh industrijskih mest poročila o brezposelnosti in znižavanju mezd, cene življskim potrebščinam niso padle. V nekaterih krajih so celo višje kot so bile pred enim letom.

Zdi se, da so se apostoli prosperitete zmotili s Hooverjem vred, ko so napovedovali boljše čase za delavce.

Mlad bandit aretiran

Chicago. — Miles Clark, star 14 let in vodja skupine mladih kangažev, je bil v nedeljo aretiran v trenutku, ko je skušal urediti v neko trgovino na Van Buren cesti. Deček je priznal, da je napravil s svojimi tovarišji večje število vjmov in tatvin v zadnjih dveh mesecih. Par njegovih sokrivcev je bilo aretiranih.

Nov višinski rekord v letalstvu

St. Louis, Mo., 17. febr. — Letalec D. S. Zimmerley je včeraj napravil nov višinski rekord v letalstvu, ki je 27,350 čevljev.

Do sedaj je imel rekord v višinskem poletu nemški letalec Paul Baumer, ki je poletel v višino 22,500 čevljev 8. julija prejšnjega leta. Rekord, ki ga je dosegel ameriški letalec, ne bo priznan uradno, dokler ne bodo instrumenti, katere je rabil, preizkušeni po Ameriški aviatični asociaciji in pariški Aeronautique Internationale.

Boj sovjetov proti religijam

Ikone (svete podobe) sežigajo na grmadah. Oblasti prepovedujejo zvonjenje in zapirajo cerkve

Moskva, 17. febr. — Vzlic protestom, ki prihajajo iz cerkvenih krogov drugih držav proti zapiranju cerkva, so sovjetske oblasti danes zaprle mnogo cerkva, molilnic in sinagog, druge pa spreminjajo v klube, šole in žitne shrambe.

Ta akcija je bila podvzeta, pravijo oblasti, na zahtevo delavcev. Mnogo cerkvenih zvonov je bilo vzetih iz stolpov in pretopljenih v kovine za uporabo v industrijah.

V več ruskih mestih in trgih so oblasti sledile odloku iz Moskve in prepovedale zvonjenje. V sempuhkovskem distriktu so oblasti zaprle nadaljnjih dvanajst cerkva.

Zatvoritev cerkva je obogatila trg z lesenimi svetili podobami. Manj vredne sežigajo na javnih prostorih, dočim dragoceneje in umetniške pošiljajo v lokalne muzeje.

VZROKI INDUSTRIJSKE DEPRESIJE

Novi iznajdbe in stroji v industrijah glavni vzrok brezposelnosti

New Orleans, La. — (F. P.) — Družine delavcev si ne morejo prihraniti ničesar za stara leta, je dejal Jacob Billikopf od Philadelphiajske delavske federacije v New Orleansu.

Billikopf je navedel tri vzroke, ki povzročajo brezposelnost med delavci in industrijsko depresijo. Uvajanje strojev v industrije je eden glavnih, kajti en delavec opravi s pomočjo strojev danes toliko dela, kot dvajset delavcev pred desetimi leti. Drugi vzrok je diskriminacija napram stari delavcem; kadar delavec doseže starost 45 let, je navadno odsvoljen iz tovarne. Le redki so slučajji, da takega delavca sprejmejo v službo drugje. Velebiznis in veržne trgovine izpodrivajo male podjetnike in trgovce in tako armada proletarcev narašča. Edino upanje za spremembo teh razmer je krajši delovnik, da tako dobe brezposelni priliko do dela in zaslužka.

Vodje izgredev v jetnišnici obsojeni na smrt

Auburn, N. Y., 17. febr. — Trije od šestih kaznjencev v državni jetnišnici, ki so bili obtoženi umora Henryja Sullivana o priliki upora v prošlem decembru, so bili obsojeni na smrt na električnem stolu. Ostali trije so bili oproščeni krivde in bodo morali odslužiti kazni, v katere so bili obsojeni radi prejšnjih zločinov.

Avtomobilska nesreča

Rockford, Ill., 17. febr. — Stanley Lindstorm in njegova nevesta sta se včeraj ubila, ko je v avto, v katerem sta se vozila, treščil na križišču vlak Illinois Central železnice.

KOMPAZIJA SLABO PLA- ČUJE USLUGO

Pričela je z znižavanjem mezd delavcem, ki so pomagali k razbitju stavke v drugi tovarni

New York. — (F. P.) — Ne-unjski nogavičarski delavci v podjetju Kayser Hosiery Co. so iznenadeni nad početjem družbe, ki jim je pričela znižavati mezde. V zadnjih dveh mesecih jim je utrgala plače za 15%.

Preteklo poletje so baš ti delavci pomagali zlomiti stavko organiziranih nogavičarskih delavcev pri Federal in Keystone družbah, ko so te izročile dela prvi družbi, ko je nastala stavka. Takrat jim je Kayser kompanija dobro plačevala, ali sedaj se več ne zmeni za nje.

Delavci v Kayser tovarni se zdaj uče od svojega delodajalca, da ne ljubi stavkokazov, kadar jih več ne potrebuje. Pritožujejo se, da jih ni niti obvestil o nameravani znižanju. To je storil kar nakratko z odlokom, ne da bi jih prej vprašal, ako so s tem zadovoljni. Sedaj nogavičarji izražajo sami sebe, dali se stavkokaštvo izplača. Pričeli so se zanimati za pristop v unijo, v kateri vidijo upanje za izboljšanje njihovega položaja.

V tovarnah Keystone in Federal kompanije so se pričeli puntati stavkokazi, ker morajo delati 12 ur na dan in izpostavljati se priganjstvu delodajalcev. Tudi vodje podjetja niso zadovoljni s stavkokazi, ki ne razumejo svojega dela in imajo šivanke in stroje. Polomljeni stroji so jih preprečali, da je bolje imeti organizirane delavce v tovarni, ki razumejo svoj posel, kot pa stavkokaze, akoprav zadnji delajo za nižje meze kot prvi.

Družbe se hočejo na vsak način iznebiti neizkušanih delavcev, ki so jih najele za časa stavke. Delodajalci na skrivaj prigovarjajo izučenim nogavičarjem, naj gredo delat v tovarno. Obljubujejo jim dobro plačo in nobene diskriminacije, toda priznanje unije odklanjajo. Razume se, da unjski delavci ne bodo ali delat v tovarne Keystone in Federal družbe, ako ne priznata delavske organizacije. Medtem pa uradni Hosiery Workers unije skrbno opazujejo situacijo in bodo izbrali prvo priliko, da uveljavijo svoje zahteve.

ZVEZNI USLUŽBENCI IN POKOJNINSKA PREDLOGA

Pričakuje se, da bo kongres sprejel predlog in da jo bo Hoover podpisal

Washington, D. C. — (F. P.) — Luther Steward predsednik Narodne federacije zveznih uslužbencev, je te dni naznanil, da bo federacija podpirala Lehlbachovo pokojninsko predlogo, ki določa minimalno starostno pokojnino \$450 letno za vsakega zveznega uslužbenca.

Vsota, ki se doda vsakemu letu službe, je \$30. Ta se poročno zviša v razmerju s plačo uslužbenca, tako da bodo dobro plačani uslužbenci prejeli starostno pokojnino v vsoti tri tisoč dolarjev letno iz pokojninskega sklada.

Steward pravi, da je Lehlbachova predloga veliko ugodnejša od predloge, ki jo je predložil senator Dale v višji zbornici, da je bila sprejeta v prošlem decembru. Lehlbach se je posvetoval glede predložene pokojninske predloge s predsednikom Hooverjem in pravi, da je prepričan, da bo sprejeta v obeh zbornicah kongresa in da jo bo Hoover podpisal.

Politična korupcija v Pennsylvaniji

Delavske organizacije se pripravljajo na boj proti nadvladavi industrijskih magnatov. Protestni shod v Philadelphia

Philadelphia, Pa. — (F. P.) — To staro mesto, ki je bilo priča mnogih zgodovinskih epizod v boju za ameriško neodvisnost, je videlo začetek revolte proti politični korupciji, ki se je ugnedila v državi Pennsylvaniji, ko se je na shodu v Allegheny gledališču zbrala velikanstva množica unjskega delavstva, da protestira proti izdajanju sodnijskih prepovedi proti delavcem v industrijskih sporih. Veliko gledališče je bilo napolnjeno zgodaj in zunaj poslopja je stalo več kot tritisoč delavcev, ki so poslušali izvajanja govornikov, akoprav je bil mrzel zimski veter.

Dve veliki stavki, ena pri Aberle Hosiery Co. v Philadelphia, druga pri Kraemer Hosiery Co. v Nazarethu, sta dali povod intenzivnemu gibanju proti politični korupciji Mellonove in Grundyjeve mašine, ki izvajajo svojo tiransko politiko nad delavskimi unijami. "Razbijmo to mašino, ki je dobila pod svojo oblast sodišča in legistaturo," je bil glavni apel govornikov na poslušalce. Za tem demonstracijami so stale državna delavska federacija, Philadelphiajska delavska unija, tekstilna unija in druge, ki reprezentirajo delavstvo v državi Pennsylvaniji.

Glavni govornik na shodu je bil senator Brookhart iz Lowe, ki je izjavil, da ima velebiznis druge važne stvari pred seboj kot pa pritiskati na delavce, da jih zaslužni s pomočjo sodnijskih prepovedi in z uvajanjem kompanijskih pogodb. Krtačili je senatorja Grundyja, voditelja protinjskih sil, ki dela na to, da se ustoliči industrijska avtokracija v Združenih državah. Grundy se vedno tajno kontrolira lobije, v katerih je bil aktiven, predno je bil imenovan zveznim senatorjem, je dejal Brookhart.

Delavci so navdušeno pritrjevali Brookhartu, ko je izjavil, da bo v tekočem zasedanju kongresa predložena predloga za omejitve moči sodnikov, ki izdajajo sodnijske prepovedi proti delavcem v industrijskih sporih.

Velika delegacija je prišla na shod iz polja antracita. Charles Kutz, predstavnik delavske federacije, je urgiral delavce, naj ustanove svojo stranko in postavijo svoje kandidate pri prihodnjih primarnih volitvah, da tako pomotejo politično korupcijo, katera ima svoje zagovornike v Grundyju, Mellonu in Varu.

Pošten najditelj

Louisville, Ky., 17. febr. — Louis Willinger, železniški delavec, je našel na cesti torbico, v kateri je bil denar in dragulji v vrednosti \$22,000. O najdbi je sporočil policiji, ki je našla lastnika v osebi W. W. Harveyja iz Chicaga. Pošten najditelj je bil nagrajen s dvajsetimi dolarji.

Ponarejanje ameriškega denarja na Poljskem

Varša, 17. febr. Državne oblasti so odkrile veliko število ponarejenih ameriških stolarstevskih bankovcev, ki krožijo v prometu. Vse banke na Poljskem so bile obveščene o tem in uvedena je bila preiskava, da se najde ponarejevalce.

Socialisti počastili veterana

Pittsburgh, Pa. — Socialistična organizacija v tem mestu je priredila banket v počast Williamu Adamsu ob priliki njegove 70 letnice. Adams je veteran soc. stranke; pridružil se ji je pred 20 leti in zadnjih deset let je bil tajnik lokalne organizacije.

KOMISIJA SE JE IZREKLA PRO- TI DELAVCEM

To je že tretji slučaj v državi Coloradi, ko je komisija odločila v prilog delodajalcev

Denver, Col. — (F. P.) — "Ako se delodajalec odloči, da spremeni unjsko delavnico v openšaparsko, s tem se delovni status za delavce ne spremeni." Ta odlok je izdala državna industrijska komisija, čije dovoljenje morajo dobiti delavci, predno se odločijo za stavko, drugače stavka nima legalne opore.

Ako so delavci oropani pogovne unjske pogodbe, ne morejo glasom tega odloka napovedati legalne stavke. Ta odlok se popolnoma ujema z drugimi, ki jih je izdala državna komisija, odkar je pričela Hooverjeva industrijska komisija funkcionirati.

Trikrat v manj kot dveh mesecih je komisija na peticije delavcev za izboljšanje razmer odločila v prilog delodajalcev. Ko so stavbni delavci vprašali za zvišanje mezd, je komisija citirala pakt med predsednikom Hooverjem in Williamom Greenom, predsednikom Ameriške delavske federacije, v katerem je rečeno, da se meze ne bodo zvišavale in ne znižavale, dokler traja industrijska depresija. Ako se bo, to stališče uveljavilo, bo treba nove proklamacije o prosperiteti, da bodo lahko delavci zahtevali višje meze.

Delodajalci so že nešteto krat krčili pakt, ki so ga sklenili s Hooverjem in znižali mezde delavcem, ali v vladnih krogih ni to povzročilo nobene senzacije niti razburjenja. Samo delavci so obvezani, da se morajo držati paktov, ki jih sklepajo delodajalci.

Razstrelba razdejala bančno poslopje

Baltimore, Md., 17. febr. — Eksplozija v Mercantile banki je včeraj deloma razdejala poslopje. Škoda se ceni na \$200,000. Sodijo, da je razstrelbo povzročil plin, ki je uhajal iz plinske cevi.

Ameriška izvozna trgovina

Združene države producirajo več blaga kot ga potrebujejo za domačo uporabo

Washington, D. C. — (F. P.) — Zakaj morajo ameriški industrialci iskati trg za svoje produkte v inozemskih državah, je pojasnjeno v glasilu finančnikov "Magazine of Wall Street."

Theodore Knappen, urednik revije, pravi v članku, da se je ameriški biznis razširjal radi naraščajočega prebivalstva. Stotisoč so prihajali v Ameriko, dokler se ni uvedlo restriktivne imigracije in je val naseljevanja ponehal. Z omejitvijo naseljevanja se je skrčil domači trg, dočim so se industrije razvijale v večji meri kot poprej, kar je povzročilo nadprodukcijo. Knappen argumentira, da je konsum vsega blaga v Ameriki dosegel svoj višek in da ameriške industrije prav lahko napolnijo domači trg, kar se je zgodilo. Posledica nadprodukcije je sedanja industrijska depresija.

Ameriški industrialci so prišli iskati trg za svoje produkte v inozemskih državah. V tem oziru je Ford na prvem mestu. Njegove tovarne so skoro že v vseh deželah; njemu sledi druge ameriške korporacije. Tekmovanje na svetovnih trgih je danes ostrejšje kot je bilo pred desetletji, rezultat kompeticije pa najde odmeva v konfliktih, ki od časa do časa nastajajo med državami.

Bolnišnica za milijonarje v New Yorku

New York. — Danes je bila tukaj otvorjena bolnišnica, ki bo sprejemala izključno milijonarke paciente. Poslopje je stalo \$4,250,000 in je postavljeno na višini poleg East reke.

Pohištvo v bolnišnici je najmodernejšje. Vsaka soba bo imela pisano mizo in drugo opremo, ki je navadna v uradih velikih financirjev. Hrana se bo servirala na zlatih krožnikih in najemnina za boljše sobe bo \$50 na dan.

Gozdarji zahtevajo osemurnik

Zadevno resolucijo so poslali kongresu v Washington

Washington, D. C. — (F. P.) — Vsi senatorji in kongresniki iz držav Oregon, Washington in Idaho, kakor tudi progresivni senatorji iz drugih držav so prejeli iz glavnega stana Loyal Legion of Loggers and Lumbermen resolucijo, v kateri zahtevajo legalizativno akcijo, da se prepove meddržavno trgovino s lesom družbam, pri katerih so delavci prisiljeni delati več kot osem ur na dan.

Ako bi ta resolucija prišla od navadne strokovne unije, bi ne vzbudila posebne pozornosti med senatorji in kongresniki, toda ker je prišla od organizacije, v kateri imajo besedo delavci in delodajalci in ki reprezentira lesno industrijo v severozapadnih državah, bo ta resolucija akoro gotovo upoštevana v kongresu. Ta organizacija se je razvila iz tiranske kampanje, ki je bila uvedena proti LWW za časa svetovne vojne. Ustanovljena je bila s posredovanjem zvezne vlade, ki je garantirala osemurnik gozdarstvom delavcem. Po vojni se je organizacija reorganizirala.

Lesna industrija v omenjenih državah se nahaja še leta v stanju kronične depresije in ne prinaša profitov podjetnikom. Gozdarji morajo delati za nizko mezo in od časa do časa se pojavi brezposelnost. Nezdruživo situacijo povzroča v glavnem nadprodukcija, ki ima za posledico prodajanje lesa pod ceno.

Skoro polovica lesa se producira v teh državah. Okrog 63% lesa, ki se ga producira v Združenih državah, je posekane ga od delavcev, ki morajo delati 11 ali celo več ur na dan. Glavni vzrok nepokoja med gozdarstvom delavci so dolge delovne ure. Ako bi vse lesne družbe upeljale osemurnik, bi se s tem odpravila brezposelnost, zvišala bi se nakupovalna moč in življski standard bi se izboljšal. Za vzgled lahko služi jeklarska industrija, kjer so bili spori na dnevnem redu, dokler se ni skrajšal delovnik na osem ur.

W. C. Ruegnitz, predsednik organizacije, ki je poslal resolucijo v njenem imenu kongresnikom in senatorjem, omenja, da bi se položaj gozdarjev izboljšal, ako kongres sprejme postavbo, da se zabrani meddržavno trgovino lesnim družbam, ki silijo delavce delati več kot osem ur in s tem ustvarjajo kompeticijo. Ruegnitz pravi, da resolucijo podpira na stotine lesnih podjetnikov in na desetstisoče gozdarstvom delavcev in njihovih družin.

Španski dijaki groze s stavko

Barcelona, 17. febr. — Studentje tukajšnje univerze so zagrozili s stavko, ako Berenguerjeva vlada takoj ne odpoklicje governerja province Catalonije Milana del Boscha. Dijaki nasprotujejo governerju, ker je zavzel sovražno akcijo napram rektorju univerze.

Stavka voznikov v Berlinu

Berlin, 17. febr. — Vozniki taksijev so včeraj odšli na stavko. Ves promet s taksiji v glavnem mestu Nemčije počiva.

DELAVSKE UNIJE JE PONAGAJO STAVKARJEM

Stavka voznikov — taksijev v Pittsburghu gre že v peti teden. Aretacije stavkarjev so na dnevnem redu

Pittsburgh, Pa. — (F. P.) — Mellon-Grundyjev režim se mora boriti na dveh frontah: proti revolti tekstilnih delavcev v Philadelphia in Nazarethu in proti voznikom taksijev v Pittsburghu. Mellonovi trdnjavi, ki so zastavljali pred petimi tedni. Stavka voznikov je podgala delavske unije v Pennsylvaniji, da so priskočili na pomoč voznikom.

Organizirano delavstvo, ki je bilo v nekakem mrtvilu od leta 1919, ko je bila razbita stavka jeklarskih delavcev, se je vrglo zopet v aktivnost in jim obljubil finančno pomoč. Izdal je apel na unije v Pittsburghu in v drugih mestih, naj organizirajo akcijo v odpono voznikom, da bodo lahko vztrajali v stavki.

Pat McGrath, tajnik centralnega sveta pittsburghskih unij, se je zavzel za stavkarje in jim obljubil finančno pomoč. Izdal je apel na unije v Pittsburghu in v drugih mestih, naj organizirajo akcijo v odpono voznikom, da bodo lahko vztrajali v stavki.

S pomočjo unij, ki so se zavzele za stavkarje, se je posredilo voznikom odbiti ponudbe agentov Parmalee družbe, ki so skušali podkupiti voditelje z raznimi obljubami. Liberalni elementi v Pittsburghu so te dni ustanovili odponni urad, ki bo podpiral voznike, da ne omagajo v bitki.

Prebivalstvo Pittsburgha bojkotira stavkokaze, katere je importirala družba iz drugih mest. Avtomobile, ki jih volajo stavkokazi, spremljajo policaji in privatni detektivi.

Aretacije stavkarjev so na dnevnem redu. Mestna uprava se je izkazala kot uslušno orodje Parmalee družbe, istotako sodnik, ki je izdal injunkcijo proti stavkarjem.

Danske zadrge bojkotirajo nemški premog

Copenhagen, 17. febr. — Danske mlekarke zadrge so pričele bojkotirati premog, ki se ga izvaža v deželo iz Nemčije. To je odgovor na odredbo nemške vlade, ki je naložila visoko carino na mlekarke izdelke iz Danske. Zadrge bodo odalele naročevalce premog v Angliji.

Brezposelnost v državi New York

Število brezposelnih stalno narašča v zadnjih treh mesecih

New York. — (F. P.) — Januar je že tretji mesec, ko glavne industrije v državi New York izdajajo poročila o redukciji delovnih moči v svojih tovarnah, izjavljajo državni delavski departament. Od oktobra meseca je izgubilo delo več kot sto tisoč delavcev in število brezposelnih se še vedno veča.

To je najhujša depresija, ki je zadela industrije v državi New York od leta 1914. Poučeni krogi krivijo poloma na borzi, ki so se pripetili pred par meseci, za nezdrav položaj v industrijah.

Nobenega znamenja ni na vidiku, da se situacija izboljša v prihodnjih mesecih. V državni legislaturi se sedaj resno razpravlja o zavarovanju delavcev proti brezposelnosti.

Glasovi iz naselbin

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (Slovene Societies) in Canada: \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; v Chicago in Cipro \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inštrumentu \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada: \$4.00 per year, Chicago and Cipro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene glasov po dostavi: — Enkopij se ne vračajo.

Advertising rates on agreement: — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa pisma: — Prosveita, 2557-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglasu, na primer (Jan. 31-30), pomeni valovanje na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevno potekla naročnina. Popravilo je pravilno, da se vam list ne pošlje.

138

Koliko so trgovci na boljšem?

Namreč mali trgovci, h katerim lahko z mirno vestjo prištejemo vse naše slovenske in ostale jugoslovanske trgovce v Ameriki. Koliko so na boljšem od meznih delavcev?

Med delavci prevladuje napačno mnenje, da je trgovec nekaj gospod in izkoriščaalec, posebno če upošuje enega ali par nameščenec. Delavci vidijo, da je trgovec ob delavnih boljši oblečen, nosi kravato in ima čiste roke; dalje vidi, kadar pride k njemu v prodajnico, trgovca "cash register", v katerem je vedno kaj drobiža in papirja, dočim je mnogi delavec suh, predno pride njegova plača. Iz tega in drugih stvari, ki jih vidimo na trgovcu, se poraja mišljenje, da je med trgovci in meznimi delavci velika razlika.

Tega mišljenja ni toliko med ameriškimi delavci kolikor ga je med priseljenci. V Evropi so trgovci res lečen stan, ki nima nič skupnega z delavci in kmeti. Buržuji so in navadno podpirajo reakcijo. Tega pa ni v Ameriki, kjer lahko vsak poskusi s trgovino, če najde ugodno priliko. Se denarja mu ni treba. Da ima le nekaj za začetek in pa kredit. Navaden delavec je lahko jutri mali businessman. In to velja za vse slovenske trgovce v Ameriki brez izjeme: vsi so bili spočetka navadni delavci.

A tudi trgovci niso brez krivde, ne vsi, vendar pa v precejšnjem številu. Kot hitro si malo opomorejo ali vsaj mislijo, da so že na konju, pa se varajo, da so nekaj več kot so bili prej, ko so se garali v tovarni ali kje drugje. Drugi si domišljajo, da bodo kmalu kapitalisti in da jim milijonarji odpro svoje klube. Tako postane med delavci in bivšimi delavci nekak namišljen plot, ki ga v resnici nikjer ni; plot je le v glavah na obeh straneh.

Povprečni mali trgovec v Ameriki je prav tak revež kakor mezni delavec. Ima svoje krize, ki jih delavec ne pozna. Oba imata boj za obstanek. Ako oddajemo nekaj butelgarjev, niso naši trgovci s poštenim blagom večnoma nič na boljšem kot mezni delavci. Zlasti zadnja leta je pritisk konkurence s strani velikih korporacij in verižnih trgovcev tako močan, da je dobiček neodvisnega trgovca vedno manjši. Se nekaj let in usoda malih trgovcev bo zapetena. Šli bodo za nekdanjimi malimi industrijskimi podjetniki, ki jih ni več.

Pameten mali trgovec to ve, zato so njegove simpatije na strani delavstva. On ve, da ne spada drugam, ker ve, da iz njegove banke prodajalnice vodi pot v verižno prodajalnico ali nazaj v tovarno. Vsi mali trgovci in mali podjetniki spadajo v delavski razred — in čim prej se bodo zavedali tega dejstva in se aktivno priključili delavcem, tem bolje bo za nje.

Nov "kompliment" od pisanogleda Trunka: Ameriški družinski kolektor je Molekovo delo! V knjigi je podpisan urednik, podpisani so vsi avtorji — okrog petnajst jih je — in vse skupaj je Molekovo delo! Fr. Zajc, Tone Seliškar, Mile Klopčič, Angelo Cerkenik, Katka Zupančič, Jakob Zupančič, Ivan Vuk, Anton Garden, Anton Slabe, Louis Beniger, Ivan Jontex in drugi so tam podpisani kar tako za šalo — Trunk jih enostavno vse stlači v Molekove hlače! Zelo čudovito, če bi bilo pošteno. Gentlemanško je davno ni več, moško tudi ni, samo hable je še. Le stara klepetava baba se more tako zaleteti in tako očitno norce briti iz svojih čitateljev.

In še nekaj. Teta Trunk je našla — ali je mogoče? — da Molek in Tone Podgoričan pišeta besedo "zarukan", ergo to je "dokaz", da sta oba v enih hlačah! Ali je mogoče, da je tudi Trunk tako zarukan? Nikdar bi ne bil verjel tega. Trunk se poslužuje superiornega izraza "argot". Ali ima patent ali copyright na ta izraz? Če si jaz prisvojim besedo "argot", mar bo potem Trunk urednik Prosvete? Ali se še izplača?

Kdaj je že bila tista razorožitelna konferenca, na kateri so odpravili bojne jadrnice? Enkrat je morala biti, ker bojnih jadrnic ni več!

V metropoli grmi, se bliža...

Collinwood, Ohio. — Dne 28. januarja je bil priobčen moj dopis v listu "Enakopravnost". V njem sem tudi omenil, kam naj bi šel poročevalec na mirno zborovanje. Pri tem mojem dopisu pa je g. Kabaj, poročevalec delničarske seje S. D. D. dokonal, kar je pozabil poročati z dne 16. jan., in sicer pod opombo poročevalca. Jaz sem kaj takega že prej pričakoval, nisem pa mislil, da se bo to pričelo v mojem dopisu. Ko sem pa prečital, sem takoj spoznal namen, ki je bil škodovati prireditvi dne 2. feb., od katere dobi tudi list "E." \$12.50 za oglaševanje in tikete; ampak škoda se ni naredilo.

Pa pričnimo še pred delniško sejo. Eden prejšnjih direktorjev, ki je bil predsednik nadzornega odbora, mi je večkrat pravil radi plač, namreč da so nekateri uradnikov prevelike. Rekel sem mu, zakaj ni bil proti, nakar pravi, da nič ne pomaga. Drugi je povedal drugo, tretji zopet tretje. Brivec kako in zakaj se je preselil iz Doma itd. Dejal sem, da je meni vseeno, ampak če hočete stroške znižati, če hočete izboljšati sistem, da bo prihajalo več dohodkov in bodo ljudje zadovoljni s postrežbo, izvolite take direktorje, ki bodo delali v tem smislu.

Kako pa je bilo vprašanje? Prav lahko: blok se s blokom zbije; organizirati je treba blok kakor ga je imelo nekaj nasprotnikov lansko leto. Povedal sem jim že prej, da ne maram sprejeti nominacije v direktorij, ker sem še sedaj preveč zaposlen z delom. Končno so me nagovorili, naj tudi jaz sprejem, kar sem tudi storil, sicer ne za to, da bi bil "prezident", pač pa zato, da bi pomagal k večjim dohodkom in izplačevanju Doma.

Služite bombastične fraze: "Dom je narodov ne pa kakšne skupine." Saj ni res narodov, delničarji: pogledajte račune, pa boste videli, komu dolgujete in koliko. Videli boste, kaj je dom in kaj je še za storiti, da bo v resnici val; in če sem jaz priporočil hraniti, malim da sem bil v pravem, kakor je bil tudi naš blok, katerega namen je bil povečati dohodka.

Imali smo sestanek. Nič ne omenil, kdo naj bi bil oskrbnik — tajnik, "baterender" ali predsednik, pač pa, kdo naj bi bil konvencijni predsednik, podpredsednik in zapisnikar. To je vse, kar ni nič slabega. Skupaj je bilo do 14 mož, po večini člani SNPJ in obenem delavni močje.

In kaj se imate sgrazati nad tem? Prijatelji, tako delajo na konvencijah in tudi na delniških sejah je to mogoče. In če mislite, da smo pogoreli, se jako motite. Nismo zmagali, pa tudi nismo poraženi. Nekaj nas je le zraven in tudi na konvenciji smo bili v odboru v večini. In le predsedniku se imate zahvaliti, da nismo zmagali popolnoma. On je razumel položaj; to vemo tudi tisti, ki se razumemo na konvencijah zborovanja.

Kaj sem zakrivil jaz na dotični seji, da sem bil napaden v svojem dopisu v opombi poročevalca? Dolžnost uradnika ali direktorja je, dati celoletno poročilo, kaj se je dogajalo pri korporaciji. Tajnik je dal le finančno poročilo in potem se je hotelo preko poročila. Stavil sem vprašanje, zakaj se je selil brivec John Telišman iz Doma. Enkrat se je rekel, da pride stvar v razno, potem pa reče predsednik tajniku: "Saj lahko sedaj poveš." In tajnik je povedal svoje. Predsednik da besedo Telišmanu, ki pove svoje; nato dobi besedo zopet tajnik, nakar je nazval Telišmana lažnika (tako tudi zapisnik govori.) Telišmana je to ujezilo in je hotel oditi.

Konvencija pa je prekinila razpravo in dala na glasovanje za preložitve zadeve na točko razno. Takrat se je pričelo razburjenje, in sem tudi jaz videl, da se razprava ne bi smela prekiniti ravno v aredi in da ima la delničar pravico do govora; vplil sem tudi jaz na predsednika, stopil k delničar-

ju in ga pripravil, da je ostal na seji. On mene ni pooblaštil zato, ampak čutil sem se dolžnega kot družbeni brat in delničar, posebno še, ker je njegova zasluga, da Hrvatje zborujejo v S. D. domu. Zadoščenje je tudi dobil, jaz pa blamažo. Nekateri so rekli, kaj bi se potegoval za tega Hrvata in komunisti, in eden veliki rojak — tudi komunist — mu je pa še rekel: "Ali se ti pustiš izrabljati Barbiču?" On ni imel poguma ga zagovarjati, dasi je jako "smart". Tudi njega sem se zagovarjal, ker pri takih rečeh ne gledam na politiko. In tako se mi vračuje.

Hotelo se je iti tudi preko poročil direktorjev. Nominiran sem bil — kakor je rekel predsednik — že 4-krat. Prišel sem pri zadnjih na yrsto. Pa nič zato, saj nisem tako strašno hrepel po službi. Ampak čutili se je le ljudstvu, da se ne razume na zborovanje in radi tega zvrča vso krivdo le na en par osebe.

Drugi dan na koncu zborovanja sem rekel predsedniku: "Ti si tega odpodil in jaz sem ga nazaj pridobil." Seve mu to ni bilo prav in hitro mi odvrne: "Ni res, nisem ga zapodil; ti lažeš, Barbič." In kaj sem hotel, ali ga po ameriškansko "bo-kati" ali pa molčati. Ker je on naš, sem molčal.

Poročevalec je potvoril to izmenjavo besed ter zapisal, da je predsednik rekel: "Barbič, ti lažeš in predno zaključim sejo te imenujem pred vsim lažnjivca." To je poročevalec storil, ker me je hotel "razkrinkati"; kakor on pač zna. Toliko o tem.

Ali se povsod zboruje mirno kakor priporoča Mr. Kabaj? V kongresu pride do viharnih debat; pozivi na rokooborbo, izživljanje. V parlamentih do pretepa, dvoboja in celo do umora je že prišlo. Ravno isto pri zborovanju v mestnih zbornicah, na uličnih sejah, kjer se šele silijo tuljenje, nemire in drugo. Človek mora tudi včasih pogledati drugam in ne samo v kot za mizo. "Razkrinkavanje" ne potrebujemo. Pisani stroj Doma ni bil kupljen za pisanje "dokumentov". Saj se razumemo.

Frank Barbič.

O delu in domu

Detroit, Mich. — Skoro se mi ne zdi vredno opisovati delavске razmere v avtomobilni metropoli, ker so že predobro znane, posebno pa tistim, kateri hodijo že mesece od tovarne do tovarne zastojni iskalci dela. Gornja nikoli stih kapitalistov je priglasila proizvajanje avtomobilov do vrhunce, tako, da se lahko producira v šestih mesecih veliko več avtomobilov, kakor jih potrebuje svetovni trg. Torej delavci, šest mesecev bo delal, in to če si toliko srečen, drugih šest mesecev si pa usta zabij s klinom, da ti ne bo treba jesti. Tako se torej godi danes industrijskemu delavcu, v času toliko obiljujajoče prosperitete.

Situacija je tukaj še taka, da dela preglavice mestnim očetom in drugim raznim dobrodelnim družbam, katerih zaloge so že izčrpane in ne morejo več pomagati potrebnim družinam. Ko se pa zberejo takovane odgovorne glave v Washingtonu, pa tuhtajo, kje je vzrok, da je industrija tako šepasta in zakaj ni dovolj dela. Pravega vzroka se sicer bojijo poiskati, ker bi bil potem prizadet ameriški kapital.

Senator Couzens iz Michigana, dasi sam velik kapitalist in najbogatejši senator v Washingtonu, je na enem banketu v Detroitu med drugim namignil, da ne bo nikoli zadosti dela, dokler se industrije ne stabilizirajo; zraven je še dodal, če se družbe same za to ne zedinijo, da bo morala zvezna vlada posredovati. To so bile sicer zelo lepe besede, ali padale so na gluha ušesa, ker z izravnanjem delovnega časa bi se moral odpraviti takozvani "piece work", in čas za izdelavanje različnih produktov urediti primernejše in ne tako pretirano kot je to sedaj.

Seveda to pa družbam ne gre v glavo, ker bi se s tem tudi zmanjšal njih profit. Ker pa vrana ne izkljuje oč vrani, zato ne bo tudi vlada storila nič za lažljanje delavskega položaja.

to bodo dosegli le delavci sami, ko se bodo popolno zavedali, da so izkoriščani do kosti in prisilili kapitaliste, da sprejme sedanjí sistem in ga nadomestijo z boljšim, v katerem bo eksistenca delavca zagotovljena.

Naj še nekoliko omenim naše slovensko življenje na zapadni strani Detroita. Kot ustanovitelj in član direktorija Slovenskega delavkega doma od njega ustavitve, imam popoln upogled v omenjeno korporacijo; pripoznam moram, da stoji na trdni podlagi in kljub delavski depresiji vedno napreduje.

Priprane raznovrstnih vesellic, koncertov in iger od slovenske kakor tudi od tujerodne strani je toliko, da je dvorana vedno oddana, posebno pa ob sobotah in nedeljah. Dom je na dobrem glasu; ne delajo nam nikakršnih neprilik ne tukajšnji sosedje, ki niso Slovenci in jim niso znane naše navade in ravno tako ne oblasti, s katerimi v današnjih časih ni težko priti v navzkrižje. Direktorij dela harmonično in za dober ugled in čast delavkega doma, katerega mu hoče ohraniti tudi v bodoče. Zanimanje za dom od strani delničarjev, kakor tudi od druge publike, je povoljno.

Peter Puhek.

Moulder Trunku

Traunk, Mich. — G. Trunk piše, kako so nune molile, ko so stregle pokojnemu francoskemu tigru, (Clemenceau). Lahko so to delale ali pa preklinalje; ni se jim bilo treba bati, da bo na smrt bolni vstal iz postelje in jih zato malo prekaretal. Dalje pravi, da jo ena iz povedala, kako je baje Clemenceau klical Boga. Kaj pa če je nuna MORALA tako izpovedati pod pritiskom kakšne višje avtoritete, da ga bodo potem izrabljali, češ, pogledajte kakšen brezbožnik je bil, a ko je prišla zadnja ura, pa je klical Boga na pomoč. In koliko je g. Trunk samemu verjeti, da je bilo res tako? Ali se g. Trunk rad ne zlaže, če vidi, da namen posvojuje sredstva? Ali se sedaj zopet ne laže, ko pravi, da je Old Moulder v Molekovih hlačah? Da se laže, vedo tisti, me poznajo. Enemu sem dotično, na katero g. Trunk tako trdi, prečital, predno sem odposlal. Če je poprej dotični verjel Trunku, ne vem; sedaj mu najbrž ne več, ker kadar se človeka izpozna, da laže in zavija, se mu ne more več verjeti, tudi čeprav včasih resnico govori.

Ali se g. Trunk ne boji pekla? Najbrž ne. Sicer pa bo sedaj tisti postni čas, ko bo fant fant, fant dekleta, fant moža, fant ženo, fant staro tercialko, nikdar pa stara baba fanta. Potem se bo pa zopet začelo iznova lagati, zavijati in obrekovati poštene ljudi samo zato, ker nočejo trobiti na njihov rog.

Kakor čitam v Prosveti so francijanki proglasili, da je čitanje Prosvete smrten greh. Smešno! Marsikatera pobožna duša robanti in rentaci čez suhaške fanatike, kateri mu ukazujejo, kaj mora piti in kaj ne sme. Dodim verskim fanatikom, kateri mu diktirajo, kaj mora čitati in kaj ne sme in ga še strašijo s peklenjskim bavlva, pa samo kima. Niti na misel mu ne pride, da bi jih vprašal: zakaj pa vi čitate? Ne prvi, niti drugi se ne ravna po tistem, kar drugim ukazujejo.

Old Moulder.

Pisanopoljci

Pueblo, Col. — Ko sem prišel v hišo enega mojih prijateljev, sem sdel na stolu "Ameriškanskega Slovence". Vprašam gospodino, da-li so naročili na list. Odgovori mi, da ne. Pove mi, da je prišla v hišo pred več kot dvema letoma neka stara babnica na agitacijo za AS, katere se ni mogla na noben način odkriti. Ko ji je povedala, da nima denarja, da bi se naročila na list, ji agitatorica odgovori, da je vseeno dobro in da bo lahko plačala naročnino, kadar bo imela denar. In tako list prihaja v hišo še nad dve leti.

Vprašam gospodino, kaj je to za ena ženska. Odgovori mi, da jo gotovo poznam, ker jo itak vsi poznajo, ker vedno lazi po naselbin in ji pravijo Meglenka. Baje je od tam doma, kjer so dekleta hodila fajmostru posteljo

posteljo, in sicer vsako jutro druga; to menda rudi tega, da bi se "gaspud" s katero preveč je zmenil.

Vzajem v roke omenjeni list in pridem na "pisano polje". Na tem "polju" čitaš same neumnosti ter he, he in hi, hi, hi. N vse to prihaja od maziljenega Trunka, ki je ha je 12 let trgal hlače po šolskih klopih. Trunk ima najbolj v žilnici Ivan Moleka in Rusijo. Njemu bi pripočal, da bolj pridno čita Molekove članke, iz katerih se lahko veliko nauči in tudi potrebuje veliko učenja.

In kaj vraga tišči njega Rusija? Seveda zato, ker so ti v Rusiji Rusi pometal iz cerkva bogce, majke božje in druge lesene ikone in so vso to golazen sežgali na trgu. Povrhu so pa še napravili slannatega farja in ga obesili na okno. Prizanesli niso celo ruskemu "papežu", katerega so tudi "oskrinili". In to boli Trunka. Prišel bo čas, in ta ni več tako daleč, ko bodo tudi v Ameriki evrli drvene ikone na cestah. — Martin Kočevnar.

V album

Collinwood, O. — V Enakopravnosti z dne 30. januarja sta bila priobčena dva dopisa na račun moje kože. Urednik Vatro Grill je bil tisti čas v Chicagu. Če bi bil on tukaj, bi gotovo ne bila priobčena. Dopisnika sta pisala dopise v luknji in se skri-la za upravnikom. Ampak nič ni tako skrito, da ne bi bilo očito, "Johncharlie Drywet".

Prvi se tudi večkrat moti. Pogosto misli, da bo izvoljen zastopati narod. Hoče biti zastopnik, a ni "chance". Pravi, da se hlini. Čemu pa bi se hlinil. Kdor hoče biti z mano, drago mu, kdor ne, tudi dobro. Narod me dobro pozna in ve, da nisem "parazit" ali pa zaje-dalec, ampak le delavec, ki je vedno pripravljen pomagati tudi drugemu. V dom pohajam. Ali vam vseeno ni prav, in če bi ne pohajal, bi vam tudi ne bilo. Včasih pa hočem tudi znati, kaj je to in ono. In to vam ni prav. Če bi molčal, bi bilo dobro. Precej nesramen in celo škodljiv pa je bil drugi dopisnik s podpisom "Delničar S. D. D.". Napadal je F. Barbičeve harmonike. To so tisti ljudje, ki vam vedno vpijejo, da smo osebni in imamo same osebnosti. Na delniški seji so igrali mojo godbo, omenjali so mojo politiko. Poročevalec mi priporoča, naj prinesem harmoniko, da dobim kak "order", da se mi ne bo treba zmeraj priporočati (on se sme priporočati poljubno za naročnino in ogla-se mi drugi pa ne.)

Ker se pa jaz ne ukvarjam s harmoniko že precej časa, je bil napad v listu "E." namenjen mojemu 15-letnemu sinu, ki igra že več let in ima tudi svoj orkester. On se ne briga za politiko niti za delniške seje. Zato ne vem, zakaj naj se njega napada radi mene. In v tem slučaju je dolžnost lista "E", da popravi storjeno krivico mojemu sinu, ker je omenjeni dopis skoljvil. Upamo, da bo to napaka "Enakopravnost" popravila.

Frank Barbič.

Smrt člana

Mascoutah, Ill. — V petek večer dne 7. feb. sem bil obveščen, da se nahaja moj prijatelj izza mladlet John Vidmar v bolnišnici v Belleville, Ill., s polomljenim hrbtom. V roku se je namreč na njega vsula plast kamena in mu prizadela smrtni udarec. Drugi dan popoldan sem ga šel obiskati. Našel sem ga v mučnem položaju. Mojim tolažilnim besedam je v pretrganost stavljal in z velikim naporom odgovoril, da čuti, da se bliža konec. Smrt ga je res rešila še tisti večer okrog desete ure.

Na željo oproge je bil pokopan po katoliških obredih v Freeburgu, kakeh 17 milj od sedeža društva št. 301 SNPJ, katerega član je bil. K jednoti je bil pristopil pred devetimi leti. Poleg našega društva sta se pogreba udeležili tudi postojanki Moose organizacije in lokalna rudarska unija. Zapustil je ženo in tri male otroke. John, u sode je hotel, da si žalostno končal težko pot rudarja. Počiva mirno v materi zemlji.

John Biskar, član društva 301.

A. Garden:

Tedenski odmevi

NOVI SODNIK AMERIŠKEGA VATIKANA

Stiri dni prejšnjega tedna so doneli govori v zveznem senatu, predno je bilo potrjeno Hooverjevo imenovanje Charles E. Hughesa predsednikom federalnega vrhovnega sodišča. V senatni zbornici se ali za ljudstvo mnogo pomembnih govorov — da ne omenjamo torijcev; vendar je bila debata o imenovanju Hughesa pomembnejša za deželo od marsikaterega kontesta, ki se je odigral v tej zbornici v daljši dobi sodobne zgodovine.

Tekom debate je prišlo na površje fundamentalno vprašanje, komu naj služi najvišje sodišče: ljudem ali privilegiranim interesom. Boj je dvignil in vodil senator Norris, ki umeva sedanjo dobo in tendence v gospodarskem in socialnem življenju dežele kot je umeval Lincoln pomen institucije telesne sužnosti. Njemu so se pridružili ostali progresivci — ki tudi niso vselej progresivni — in se vjedali v trdnjavo ameriškega plutokratskega režima, kateremu služi zvezno vrhovno sodišče, čijega odloki postajajo vedno bolj pomembnejši za privilegirani razred in tudi za deželo.

Charles Evans Hughes ni bil v tej debati le simbol aspiracij ameriških vladarjev, marveč tudi njihov služabnik, kateri je s svojo veliko sposobnostjo, talentom in vplivom služil v vladi in izven kot malokateri drugi človek sedanjega časa. Njegov nad dvajsetletni rekord je rekord službovanja velikim korporacijam, katere je reprezentiral pred nižjimi in višjimi sodišči dežele v raznih važnih zadevah kot korporacijski odvetnik. Njegov rekord je bil razgaljen pred senatno zbornico, in na podlagi tega so progresivci skušali dokazati dežel, kam Amerika jadra.

Hughes, kot znano, je bil v mlajših letih nekakšen liberalce. Na stran konservatizma se je pričel nagibati, ko je bil pred štirimi dvajsetimi leti izvoljen governorjem države New York. Pred to izvolitvijo je vodil par večjih bojev proti javnonapravnim korporacijam, kar mu je prineslo slavo. Že kot governor je pričel protežirati monopolistične korporacije in bil radi tega imenovan po predsedniku Taftu članom vrhovnega sodišča, iz katerega je izstopil leta 1916 kot predsedniški kandidat republikanske stranke.

Kot član vrhovnega sodišča je bil vedno na strani večine, izjemaj devetih slučajev. Večina sodnikov je torijska v ekonomskih nazorih, od kar obstaja ta institucija, ki služi kot zadnje in najvišje zatekalo ameriškemu privilegiranimu razredu. Ker ni bil izvoljen predsednikom, je bil zopet na razpolago velikim korporacijam, oljnim družbam in predvsem javnonapravnim kombinacijam. Nastopal je pred sodišči v fundamentalno važnih zadevah, kot vladna regulacija kompanij, v davčnih zadevah in v ocenjevalnih (valuation) tožbah, katero vprašanje postaja največje važnosti za deželo.

Vedno je bil na strani korporacij in zagovarjal absolutnost in neomejenost pravic privatnega lastništva. Njegov rekord je rekord največjega nasprotnika ljudskih interesov. V tem smislu je delal tudi kot državni tajnik v Harding-Coolidgevem kabinetu, ki je bil ves oškropljen z oljem; in ker je mirno gledal na ropanje ameriškega ljudstva, se njega lahko smatra, da odobrava ropanje na debelo, seveda na "legalen" način.

Fakt, da postane predsednik najvišjega sodišča dežele, situacije itak ne bo dosti spremenil, ker Hoover bi ne bil itak izbral kakega Brandeisa ali Holmesa (oba člana tega sodišča) za ekonomskega papeža Amerike. Razlika bi bila možna edino v tem, da bi bil na to mesto lahko prišel človek z manjšim talentom od Hughesa, ki bi pa ne bil nič manj naklonjen ljudskim interesom kot je naš novi papež.

Na drugi strani pa je najvišje sodišče že tudi začrtalo pot ameriškemu kapitalizmu, katerega je zavarovalo v vseh važnejših vprašanjih: izreklo je, da delodajalec lahko zaslužni svoje delavce potom "yellow dog" pogodbe, katere je po ediktu tega sodišča "legalna"; v slučaju stavke ima delavstvo pravico le do dveh stavkovnih straž — ta odlok je podal v imenu večine odstopivši predsednik sodišča Taft in se je po neje kesal, ker ni piktetiranja absolutno prepovedal; sodniške prepovedi v delavskih sporih so tudi legalne po izreku naših ekonomskih papežev; zakoni o ukinjenju otroškega dela so "nelegalni"; države nimajo pravico — in tudi ne kongres — sprejemati zakonodajo o minimalni plači; javnonapravne korporacije smejo oceniti vrednost podjetij kolikor visoko hočejo in na podlagi te ocene lahko računajo poljubne cene potrebščin ali za "service"; vladne regulacije komisije ne smejo na podlagi prejšnjih točk dovoliti niskih cen potrebščin, ki bi bile za lastnike "konfiskatorične", namreč morajo dovoliti visoke profite.

Človek bi lahko naštel še več ekonomskih ciklik ameriškega Vatikana, s katerimi je zavarovan potom najvišjega sodnega tribunala dežele svoboden razvoj kapitalizma in neomeje no izkoriščanje ameriškega ljudstva. Ni ne čudnega, ako so celo polovični progresivci v senatu svariili ameriško plutokracijo, naj bo manj poštena in bolj dalekovidna. "Vrhovno sodišče" rapidno tira ameriško ljudstvo v ekonomsko sužnost" so bile besede, ki so se razlegale v senatni zbornici. Slično kot v tej debati s donele grozljive begode v tej zbornici tudi v teku desetletja pred izbruhom civilne vojne. Teda je šlo za vprašanje telesne sužnosti; sedaj gre za odpravo ekonomske, ki je brutalnejša od prve.

Vesti iz Jugoslavije

OBSOJENI KOMUNISTI

Hude obsodbe slovenskih komunistov pred sodiščem za zaščito države v Beogradu.

(Ljubljana)

Ljubljana, 27. jan. 1930. Pred dnevi smo že nekoliko poročali o razpravi v Beogradu nad mariborskimi komunisti Milanom Barletom in tovariši. Vsi so bili obtoženi komunistične propagande in sojeni po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

V soboto dne 25. januarja pa je bila izrečena o tem procesu, ki je vse zanimaj, sodba. Državno tožilstvo je ugotovilo, da so bili obtoženci krivi in je zato sodilo:

Milan Barle je obsojen na deset let robije in na trajno izgubo državljanjskih pravic; Rudolf Strausa na eno leto zapora zaradi starejše mladostnosti; Albin Breznik na šest let robije in na pet let izgube častnih pravic;

Marija Breznik na tri leta robije in pet let izgube častnih pravic; Franc Toplak na dve leti robije in pet let izgube časti.

Jakov Kebrić prav tako na dve leti robije in pet let izgube častnih pravic.

Ivan Roškar na dve leti robije in pet let izgube državljanjskih pravic.

Zaradi pomanjkanja dokazov je sodišče oprostil Lazarja Gottfrieda, Iva Haurija in Roberta Encika.

Sodišče je mariborske komuniste prav ostro sodilo. V splošnem se je mislilo, da bodo sojenici, toda, da bodo tako drakonizirane kazni, o tem ni mislil nihče. Saj je v splošnem znano, da so Slovenci pred državnim sodiščem za zaščito države najbolj milo sojeni, dočim druge velike kazni le Hrvatje ter srbski komunisti.

Naša nova tiskarna bankovcev v Beogradu so na svedčan način otvorili novo tiskarno bankovcev, katera je bila te dni popolnoma dograjena na Topčedeu. Nova palača državne tiskarne za bankovce izgleda na zunaj kakor trdnjava. Zunaj je opasana z 3 metre visokim betonskim zidom. Glavno poslopje pa je kljub temu še zaščiten s posebnim zidom, ki je prav tako visok 4 metre. Malo je takih trdnjav, da bi človek tako težko prišel v notranjost, kakor baš v tej novi tiskarni bankovcev v Beogradu!

Čuvarji ne dovolijo vstopa nikomur, ki nima posebne dovoljenja, a poneč po poleg dovoljenja na straži tudi stražni psi. V spodnje prostore tiskarne montirajo najmodernejši stroje za izdelovanje knjig in formulare izključno samo za Narodno banko kraljevine Jugoslavije. V suterenu je dvorana za kalvanoplastiko, v zgornjih dveh nadstropjih pa so prostrani lokali za tiskanje bankovcev. Vsi stroji so dobavljeni iz Francije, saj so enake znamke kakršne imajo v tiskarni za bankovce v Franciji. Kontrola v glavnem posloju je zelo enostavna; posloj so nameščen in postavljene avtomati za alarmiranje v primeru opasnosti ali požara. Je je takoj pripravljeno, da je reško se nepričakovano kaj zgojiti.

Kakor javljajo, se je delo v tiskarni že pričelo in tiskajo se novčanice po Din 10. Osobje tiskarni je zelo številno. 500 nameščenec zaposluje tiskarna, od teh sta samo dva specialista francoske narodnosti, vsi drugi so jugoslovanske. Novi zgradbo ima veliko električno centralo in je v vsakem pogledu prava mladi jugoslovanski državi. Dolgo so se vodila pogajanja za postavitev domače tiskarne za bankovce, dokler ni napočil sedanji čas, ko prične država z lastnim fabrikatom. Kupnja novčanice v Franciji je sedaj stvar ogromne vsote denarja, sedaj pa bo boljše, ker se je država samosvojila tudi na tem polju in vezana na fabrikate francoske produkcije in francoske tiskarne.

KONFERENCA GOSPODARSKIH ZBORNIC

Ljubljana koncem jan. 1930.

Cisto drugo ozračje se nahaja med jugoslovanskimi gospodarskimi krogi, odkar je kralj uvedel po 6. januarju 1929 svoj poseben režim. Pred 6. januarjem se je sicer zelo veliko slišalo o gospodarskih krogih in o njihovih zahtevah, toda to vse je bilo le bolj prikrito, ker so gospodarski krogi imeli svoje agente in nameščenice med raznimi političnimi strankami. Svoje zahteve so ti gospodarski krogi uveljavili potem v raznih ministrstvih ali pa, kadar so imeli sigurno večino, v parlamentu.

Z odpravo parlamentarnega sistema v Jugoslaviji pa se je njihova taktika morala vsakekor preduriti, kajti gospodarski krogi so hoteli imeti svoj vpliv na javno politično in gospodarsko življenje Jugoslavije še nadalje. Nasenkrat so postali na odredbe kralja pozorni in njihov napad se je zdel vsem tako oster, da je na ta račun padlo celo med kapitalističnimi listi v inozemstvu par ostrih in značilnih besed.

Gotovi krogi v Beogradu pa so bili tudi drugega mišljenja, kakor vsi prenapeti gospodarski krogi in zgodilo se je, da je žilavost avangardistov tega mladokapitalističnega pokreta v Jugoslaviji nekoliko odjenjala.

Izgleda celo, da so pričeli misliti na konstruktivno delo za gospodarsko obnovo na čim realnejši in trdni podlagi. In tako se je pričela doba posvetovanj ter zborovanj na vseh koncih in krajih hotela s tem dokazati, da je sedanji trenutek najprimernejši za senzacijo gospodarstva Jugoslavije po receptu teh gospodov.

Ta delavnost je za gospodarske kroge vsekakor zelo razveseljiv pojav. Pred nekaj dnevi se je vršila v Beogradu na povabilo trgovske zbornice v Beogradu konferenca vseh jugoslovanskih gospodarskih zbornic. Tej zelo važni in značilni konferenci je predsedoval predsednik trgovske zbornice v Beogradu.

Najvažnejše, kar je ta konferenca sklenila, je, da so bila sprejeta pravila o sodelovanju gospodarskih zbornic Jugoslavije. Enotna fronta kapitala v Jugoslaviji!

Druge zanimivosti te konference je bila ta, da se je fiksno določilo stališče poslovalskih zbornic napram novim nevarnostim razredom za nezgodno zavarovanje. (Proti socialnemu zavarovanju!)

Ti dve prav tipični zahtevi gospodarskih zbornic v Jugoslaviji bosta prav gotovo imeli odločilni pomen v gospodarsko-socialni politiki Jugoslavije. Ostali sklepi niso toliko važni, da bi jih podrobneje omenjali. Glede za koneskega načrta o elektrifikaciji naše države se je sklenilo, da se na merodajnih mestih določi, da se o takem projektu ne razmišlja, češ, da to ne odgovarja potrebam gospodarstva in prebivalstva. (Prebivalstva pač, potrebam gospodarstva res ne.) Nato se je govorilo tudi o davku na poslovni promet. Ta v resnici pomenja težko obremenitev jugoslovanskega gospodarstva. Če bodo imeli gospodje uspeh, bo brž ko ne ta davek znatno znižan. Končno pa se je sklenilo, da se bo vršila letna skupščina gospodarskih zbornic v Dubrovniku dne 4. marca z naslednjim dnevnim redom:

1. Gospodarske zbornice, njihovi pomen in njihove zasluge.
 2. Turizem.
 3. Potreba pospeševanja sadreje in živinoreje v primorskih krajih.
- O tem kongresu bomo še poročali. Sigurno pa je, da se bodo na kongresu obravnavala taka vprašanja, ki morajo zanimati slehernega davkoplačevalca, a delovno ljudstvo ter našega kmeta se posebej.
- Značilno. V vladi, ki je bila postavljena 6. jan. 1929, je bil imenovan tudi slovenski minister dr. Anton Korosec, navdu-

šen Orel itd. Ko se je imenovala nova uprava Sokola Jugoslavije in je bil razpuščen poleg vseh telovadnih organizacij tudi Orel, je bil dr. Korosec na boleznemskem dopustu v Nemčiji. Ko je bila likvidacija Orla končnoveljavno izvršena, pa je dr. Korosec zopet ozdravel. Značilno in zanimivo, pravimo mi!

Birič napadajo
Naši kmetiči so več ali manj vedno zadolženi. V agrarni krizi pred par leti pa so se zadolžili še bolj. Zadolžili pa so se kmetje tudi na davkih. Te dni se je zgodil prav žalosten slučaj, da je kmet napadel biriča, ki je prišel rubit kravo. Zgodilo pa se je takole: Kmet Hasan iz okolice Travnika v Bosni je imel precejšen zaostanek na davkih. Pretekli dni ga je zato obiskal o-krajni birič in zahteval od njega plačilo zaostalih še neplačanih davkov. Pred hišo je birič glasno pozval Hasana, naj pride ven. Žena in otroci, katere je Hasan poučil, so mu dejali, da ga ni doma. Zato se je birič okorajzil, misleč, da gospodarja v resnici ni doma in je odšel v hlev, da bi odpeljal kravo in jo na semnju prodal. Skriti gospodar je videl, kako mu birič jemlje poslednjo kravo. Prihitel je na dvorišče, vzel iz kota sekuro in dvakrat z vso silo lopnil po biriču. Birič je bil takoj padel v nezavest. Njegovo stanje je na moč kritično. Hasan se je po tem sam javil orožnikom, ki so ga prijeli in odvedli v zapore srezkega sodišča.

Kdo je avtor novega avtorskega zakona? Novi avtorski zakon, kateri je bil pred nedavnim časom objavljen in je že stopil v veljavo je zelo moderen in nosi vse dobre lastnosti za zaščito avtorjev ter njihovih pravic. Redakcija tega zakona sta okrbela Suman in Stražnički, velike zasluge za sprejetje tega zakona pa ima tudi ljubljanska juristična fakulteta. Ljubljanski univerzitetni profesorji so v povsem zakonu dosegli sprejetje dne točke, ki štiti avtorska dela tudi onih naših državljanov, ki izdelajo tudi v inozemstvu. S tem se je zaščitila predvsem naša slovenska književnost v Italiji na Primorskem. Juristična fakulteta ljubljanske univerze je presojala in izboljševala osnutek v komisijo, kjer je bil referent profesor Lapajne, Skerj ter Dolenc. Niso veliko mislili ti gospodje! So pravniki ali ne politiki.

Boben poje. Čisto malo števil. Lani je bilo rubežni 8800, predlanskim jih je bilo 8540. Lani je bilo na prislilni dražbi prodanih 76 posestev, predlanskem pa samo 38. — Pač zanimive številke, ki pa, ako se bodo po teh letih stopnjevale, ne bodo pomenile za naše gospodarstvo nič dobrega. Upati je, da so to zadnji povojni pojavi.

Napredek, ki se mora označiti
Iz Beograda je dospela 31. januarja vest, da dobi Kranj, metropola lepe Gorenjske, središče gorenjskega gospodarstva in trgovine — javno borzo dela. Borza dela v Kranju bo imela možni in ženski odtok in bo nameščena v poslopu bivše Mayerjeve pivovarne v Kranju. Nova borza bo ekspozitura ljubljanske javne borze dela. Za delavce, ki iščejo nameščenja bo kranjska borza prav dobrodošla in jo gorenjski delavci prav tople pozdravljajo.

SMEŠNICE
Kmet pride s sinom v Ljubljano. Na stolnici je zapazil solnčno uro in oč mu je moral vse natanko razložiti. Sineček je verovatno pritrjeval očetovi razlagi, nenadoma pa ga je vprašal: "Am-pak, oče, kaj pa pomeči, ko je temno in ne vije solnce?" "Kaj neki, vžgalico prižgeš in posvetiš."

Številke naraščajo
"Tale vrhunec se dviga 4000 m nad morjem."
"4000 m? Jaz sem pa mislil, da le 2000."
"Veste, po vojni so šle povsod številke kvišku."

Brihten dožko
"Daj bonbone nazaj, fantek, tvoji dinarji niso dobri, to so avstrijski groši."
"Bežite no! Vaši cukrčki so tudi dunajski, pa se jaz nič ne vsajam."

Propad ali vstajenje narodov?

Pesimisti.—Dom strojev.—Paralela, ki je ni.—Atavistični nagoni in njih umiranje.—Borba proti zločinu.—Spenglerjevo preokovanje.—Zakaj ni treba obupati nad današnjim svetom

Na tisoče ljudi živi širom sveta, ljudi z visoko duhovno nabožnostjo, ki bi dali vse svoje zemeljske dobrine, če bi mogli vnaprej vedeti, kakšna bo usoda človeštva in kako se bo končala. Takšni ljudje, ki so preizkusili kaotičnosti samotnih dni na lastnem življenju ali na življenju celih plemen, so prišli kakor Macbeth do spoznanja, da je življenje "od norca pripovedovana bajka, polna hrupa in jarosti, ki pa nič ne pomeni."

Ljudje, ki so verjeli v to, so zavrgli življenje. Drugi, ki so na dnu svojega srca prav tako črnogledi, pa oamljajo svoje globokoumno prepričanje s trdim, neutrudnim delom, ali pa iščejo utehe v pijaci, v mamilih ali pa postanejo kar poklicni klovn.

V literaturi pesimizma, katere velik del je nastal šele po vojni, je "hudič" v dramati skoraj vedno znanost ali vsaj njen izrodek. Njenemu kvernemu vplivu pripisujejo izkoreninjenje vere, ubijanje individualnosti in uničenje idealizma s strani surovega materializma.

To je približno stališče, ki ga zavzema g. Caillaux, francoski politik v nekem svojem sestavku, objavljenem v nekem ameriškem magazinu. Znanost, izjava pisec, zaznamuje ogromen napredek. Dala je človeku v prirodi oblast nad stvarmi, oblast, o kateri še sam ni sanjal, ampak ta čisto znanstveni razvoj ni našel vzporednice z razvojem tega, kar imenuje talisti g. Caillaux morala. Ena izmed tvorbnosti, kateri francoski državni najbolj obžaluje, je povzdig dobe stroja in tendenca tehnike, ki zasleduje končni cilj standardizacije, izločitev razlike individualiteta, ki je vendar tako važna za nadaljnji razvoj in napredek.

Odkar so obtožili znanost, da je tisto sredstvo, ki uniči lastnega stvaritelja, se sdi samo fair, če se da znanost priklada, da odgovori na to obtožbo. Kaj more, splošno rečeno, znanost proizvajati, da nas prepriča, da se človeštvo ne bliža poginu, ampak se, baš nasprotno, še vedno dvigalo? Mislim, da nam znanost tukaj lahko marsikaj pojasni, razodene, in kar nam more povedati, ne bo samo vzpodbudno, ampak tudi prepričevalno. Življenje na našem planetu se razvija počasi in teži leno k svoji visokemu smotru. Milijone let je trajalo, preden se je razvila praprotoplasma do bitja, latetne volje in zavedne moči — svojo najvišjo stopnjo človeka pa je dosegla šele v zadnjih dvestih tisoč letih ali še manj.

Da naznačimo, koliko in kako malo je napredovalo človeštvo od roda do roda tekom tisočletij, smo se namenili pokazati tri velike zločine, s katerimi mora človek še vedno računati. To so: ljudožrstvo, krvosramstvo in umor. Laik bo gotovo strmel, če mu povemo, da ljudožrstvo še ni premagano. Čeprav je res, da smo v tem oziru bolj napredovali, ni nogo v območju ostalih dveh zločinov, se vendar še vedno pojavlja ta nagib tu in tam pri abnormnih osebah, seveda pod posebnimi pogoji in v posebnih okoliščinah. Ljudje, ki žive na oljudenih otokih ali v ledenih pokrajinah severnega tečaja in nimajo kaj jesti, pridejo čisto instinktivno na misel ljudožrstva.

To pa še oddalec ni nobena sramotna reakcija, saj ni v bistvu nič drugega kakor poselek nazaj v prastanje človeka, ko je zmagovala samo fizična sila in neusmiljenost.

Ljudožrstvo pa se ne javlja samo zgolj pod pritiskom sile. Primer, ki ga bomo opisali, pač ne potrebuje opravičila glede samoobvladovanja. Mladim ljudem, ki so mu bili priče, je nudil pretresljiv dokaz dejstva brez poznanja psihološkega vzgona. Fakultete ene najpomembnejših univerz Amerike so stvar razumele in jo tudi obravnavale.

Neki dijak, ki je bil zaposlen s svojo skupino pri seiranju v anatomski dvorani, je nenadoma popadel kos človeškega mesa z operacijske mize in ga — jedel! Dijaki so hoteli tovariša hipo-

ma odstraniti iz svoje srede, toda docet se jim je postavil po robu. Mladi mož je bil dobi epileptičen napad. V prvem stadiju tega napada je popolnoma izgubil oblast nad sabo ter zapadel volji živalskega nagona.

Ta primer služi za dokaz, da živalski instinkt še ni docela izkoreninjen iz človeka.

Krvosramstvo je pogostejše od ljudožrstva, a tudi to se vedno bolj zatira. Celo divja plemena imajo zoper takšne primere sredstva, s katerimi odvračajo ta nagnjenja od ljudi in jih kaznujejo čestokrat s smrtno kaznijo. V višjih krogih civilizacije pa se to ljudem naravnost stidi.

Na ta način je mogoče, da je naperjen človeški boj v naših dneh najbolj proti zločinu umora. Nagnjenje k umoru je zelo razširjeno, mnogo bolj kakor si to domisljajo dobro vzgojeni in izobraženi ljudje. Vsak človek občuti v svojem bistvu kakšen sadističen nagib. Izkušnja uči, da motre ljudje v kinematografu s mnogo večjim zanimanjem prizor, če se ljudje spoprimejo in če se igralcem vidi, da hočejo drug drugega umoriti. Sadistični nagibi se kaže tudi pri raznih napornih sportnih činih.

Nežne dušice bodo gotovo presenečene, če jim povemo, da poživajo tudi v njih nagoni, ki se lahko zdramijo pod pritiskom razmer. Neka zelo izobražena dama, ki jo lahko prištejemo k najbolj kultiviranim, mehko srčnim in finim ženskam, je šla neke večer k boksanju. Menil sem, da bo gotovo padla v omedlevico, ali da se ji bo vsaj uprlo, ko bo stvar postala "krvava" in brutalna. Toda kaj šel! Ne to ne ono se ni zgodilo. Boksalca sta se velik in močan ter majhen in šibak borec. Manjši, slabotnejši borec je junaka prenašal svojo usodo, smatral je to, kar se je zgodilo, pač za samoumevno kazen. Ko je bil njegov obraz prekan, njegovo oko zaprto in zob izbit ter uho presekan, se je še vedno hrabro boril dalje. Tedaj se je moja znanca dvignila in mu je ploškala. Bila je čisto iz sebe, popolnoma se je predurila. Vzpodbujala je slabico, naj vstane in naj se še nadalje postavi ter sprejme od svoje ga nasprotnika še hujše udarce. Dama pač ni vedela, kaj dela. V notranjosti njenega bitja se je pojavila bojazen pred njeno lastno fizično nemočjo. Če je vzpodbujala slabico in mu klicala, naj ne podleže, jo je k temu priganjalo dejstvo, da se je v mislih postavila čisto na njegovo mesto. "Borila" se je tudi sama medtem ko se je s hrbotom naslanjala in pritiskala k zidu.

Čeprav v vsakem življenju nagon, ki žene človeka k temu, da draži in povzroča rane, ter se v nekaterih atavistično celo razvije do stopnje, da počenja jo to zgolj iz nekakšnega zadovoljstva, je po drugi strani prav tako res, da ta nagon pod vplivom civilizacije slabi, in sicer baš pod tistimi vplivi, ki najmočnejše podpirajo dvigavanje in razvoj civilizacije.

Čeprav človeka pri stremljenju, da bi dosegel najvišji vrhunec gore, ki jo vidi pred sabo, zadržujejo razne ovire, udarci usode kot je n. pr. vojna, kuga in lakota ter povzročajo, da se mu zaradi tega majojo tla pod nogami ter večai potrebuje celo stoletja, da izgubljen zopet popravi — vendar je koncem koncev le res, da se njegova pot polagoma obrača k solncu.

Neka skrita sila v svetu, ki je ne moremo natančno razčleniti, daje pobudo, da se napredek ne ustavi. Ta sila se razodeva v religiji, v zakonu, v vzgoji, v znanosti, v družabnem življenju in v mnogih javnih ustanovah. Eno teh razodetij je fizična rast. Neverjetno je, kako se lahko razvije prirodni nagon, ki biva celo v najmanjših bitjih. Nedvoumen dokaz za to trditve leži v nedavno objavljenem poročilu profesorja Carrola, ki se je celo vrsto let posve-

čal poizkusom. Njih namen in končna svrha je bila ohraniti stanje življenja pri življenju. Učinkaj omenja v svojem poročilu med drugim, da bi se bila skupina celic, ki je po njegovem prizadevanju živela 18 let, obdržala, če bi se bila lahko brez ovir razvijala in plodila dalje, lahko v najkrajšem času razrasla v takšno maso, ki bi bila tolikšna, kakor je svetovje. Že ta primer nam nudi predstavo, kako neskončna je energija vsega živega.

Toda razvoj človeštva se nemoteno nadaljuje: dvigu sledi propast, propasti zopet dvig. Ki je propadel Rim, se je začel dvigati zapadni svet... Mi sami pa smo doživeli, po brezprimeren napredu Evrope in Amerike, pekel svetovne vojne...

Naj si bo tako, kakor misli Spengler: da ima vsak narod, vsaka civilizacija svojo mladost, svojo zrelo dobo, svojo starost in čas propasti — prav tako kakor vsak individij, in najsi se izpolni proročanstvo, da bo današnja civilizacija izginila, kakor se je zgodilo že s drugimi pred njo. Po drugi strani pa lahko smatramo, da se to proročanstvo ne bo izpolnilo. Lahko se reši pred uničenjem in propadom, ker biva v njej vsaj dva elementa, o katerih ni mogoče govoriti pri dosedanjih propadlih civilizacijah. To je prvi splošno izobrazba civiliziranih narodov, iz katere lahko izvajamo splošno izmenjavanje misli ter dejstvo, da ne more noben civiliziran narod živeti v izolaciji. Val, kar nas je, se držimo za roke in noben civiliziran narod ne more propasti, ne da bi o tem zvedeli drugi narod.

In tudi če bi šel kateri narod naproti propasti, se vendar ne more izgubiti to, kar je ta narod doprinesel za sporazum med ljudmi. Tudi tukaj — da se predstavotvorno izrazimo — sega zob enega koleasa v zob drugega koleasa. To pa zato, ker so pridobitve enega naroda pripomogle k pridobitvam vseh drugih narodov. In tako se bo zgodilo, da bodo vsi narodi doživeli nov razcvet in njihovo delo bo rodilo sadove.

Čeprav v vsakem življenju nagon, ki žene človeka k temu, da draži in povzroča rane, ter se v nekaterih atavistično celo razvije do stopnje, da počenja jo to zgolj iz nekakšnega zadovoljstva, je po drugi strani prav tako res, da ta nagon pod vplivom civilizacije slabi, in sicer baš pod tistimi vplivi, ki najmočnejše podpirajo dvigavanje in razvoj civilizacije.

Čeprav človeka pri stremljenju, da bi dosegel najvišji vrhunec gore, ki jo vidi pred sabo, zadržujejo razne ovire, udarci usode kot je n. pr. vojna, kuga in lakota ter povzročajo, da se mu zaradi tega majojo tla pod nogami ter večai potrebuje celo stoletja, da izgubljen zopet popravi — vendar je koncem koncev le res, da se njegova pot polagoma obrača k solncu.

Neka skrita sila v svetu, ki je ne moremo natančno razčleniti, daje pobudo, da se napredek ne ustavi. Ta sila se razodeva v religiji, v zakonu, v vzgoji, v znanosti, v družabnem življenju in v mnogih javnih ustanovah. Eno teh razodetij je fizična rast. Neverjetno je, kako se lahko razvije prirodni nagon, ki biva celo v najmanjših bitjih. Nedvoumen dokaz za to trditve leži v nedavno objavljenem poročilu profesorja Carrola, ki se je celo vrsto let posve-

čal poizkusom. Njih namen in končna svrha je bila ohraniti stanje življenja pri življenju. Učinkaj omenja v svojem poročilu med drugim, da bi se bila skupina celic, ki je po njegovem prizadevanju živela 18 let, obdržala, če bi se bila lahko brez ovir razvijala in plodila dalje, lahko v najkrajšem času razrasla v takšno maso, ki bi bila tolikšna, kakor je svetovje. Že ta primer nam nudi predstavo, kako neskončna je energija vsega živega.

Toda razvoj človeštva se nemoteno nadaljuje: dvigu sledi propast, propasti zopet dvig. Ki je propadel Rim, se je začel dvigati zapadni svet... Mi sami pa smo doživeli, po brezprimeren napredu Evrope in Amerike, pekel svetovne vojne...

Naj si bo tako, kakor misli Spengler: da ima vsak narod, vsaka civilizacija svojo mladost, svojo zrelo dobo, svojo starost in čas propasti — prav tako kakor vsak individij, in najsi se izpolni proročanstvo, da bo današnja civilizacija izginila, kakor se je zgodilo že s drugimi pred njo. Po drugi strani pa lahko smatramo, da se to proročanstvo ne bo izpolnilo. Lahko se reši pred uničenjem in propadom, ker biva v njej vsaj dva elementa, o katerih ni mogoče govoriti pri dosedanjih propadlih civilizacijah. To je prvi splošno izobrazba civiliziranih narodov, iz katere lahko izvajamo splošno izmenjavanje misli ter dejstvo, da ne more noben civiliziran narod živeti v izolaciji. Val, kar nas je, se držimo za roke in noben civiliziran narod ne more propasti, ne da bi o tem zvedeli drugi narod.

In tudi če bi šel kateri narod naproti propasti, se vendar ne more izgubiti to, kar je ta narod doprinesel za sporazum med ljudmi. Tudi tukaj — da se predstavotvorno izrazimo — sega zob enega koleasa v zob drugega koleasa. To pa zato, ker so pridobitve enega naroda pripomogle k pridobitvam vseh drugih narodov. In tako se bo zgodilo, da bodo vsi narodi doživeli nov razcvet in njihovo delo bo rodilo sadove.

Čeprav v vsakem življenju nagon, ki žene človeka k temu, da draži in povzroča rane, ter se v nekaterih atavistično celo razvije do stopnje, da počenja jo to zgolj iz nekakšnega zadovoljstva, je po drugi strani prav tako res, da ta nagon pod vplivom civilizacije slabi, in sicer baš pod tistimi vplivi, ki najmočnejše podpirajo dvigavanje in razvoj civilizacije.

Čeprav človeka pri stremljenju, da bi dosegel najvišji vrhunec gore, ki jo vidi pred sabo, zadržujejo razne ovire, udarci usode kot je n. pr. vojna, kuga in lakota ter povzročajo, da se mu zaradi tega majojo tla pod nogami ter večai potrebuje celo stoletja, da izgubljen zopet popravi — vendar je koncem koncev le res, da se njegova pot polagoma obrača k solncu.

Neka skrita sila v svetu, ki je ne moremo natančno razčleniti, daje pobudo, da se napredek ne ustavi. Ta sila se razodeva v religiji, v zakonu, v vzgoji, v znanosti, v družabnem življenju in v mnogih javnih ustanovah. Eno teh razodetij je fizična rast. Neverjetno je, kako se lahko razvije prirodni nagon, ki biva celo v najmanjših bitjih. Nedvoumen dokaz za to trditve leži v nedavno objavljenem poročilu profesorja Carrola, ki se je celo vrsto let posve-

čal poizkusom. Njih namen in končna svrha je bila ohraniti stanje življenja pri življenju. Učinkaj omenja v svojem poročilu med drugim, da bi se bila skupina celic, ki je po njegovem prizadevanju živela 18 let, obdržala, če bi se bila lahko brez ovir razvijala in plodila dalje, lahko v najkrajšem času razrasla v takšno maso, ki bi bila tolikšna, kakor je svetovje. Že ta primer nam nudi predstavo, kako neskončna je energija vsega živega.

Toda razvoj človeštva se nemoteno nadaljuje: dvigu sledi propast, propasti zopet dvig. Ki je propadel Rim, se je začel dvigati zapadni svet... Mi sami pa smo doživeli, po brezprimeren napredu Evrope in Amerike, pekel svetovne vojne...

Naj si bo tako, kakor misli Spengler: da ima vsak narod, vsaka civilizacija svojo mladost, svojo zrelo dobo, svojo starost in čas propasti — prav tako kakor vsak individij, in najsi se izpolni proročanstvo, da bo današnja civilizacija izginila, kakor se je zgodilo že s drugimi pred njo. Po drugi strani pa lahko smatramo, da se to proročanstvo ne bo izpolnilo. Lahko se reši pred uničenjem in propadom, ker biva v njej vsaj dva elementa, o katerih ni mogoče govoriti pri dosedanjih propadlih civilizacijah. To je prvi splošno izobrazba civiliziranih narodov, iz katere lahko izvajamo splošno izmenjavanje misli ter dejstvo, da ne more noben civiliziran narod živeti v izolaciji. Val, kar nas je, se držimo za roke in noben civiliziran narod ne more propasti, ne da bi o tem zvedeli drugi narod.

In tudi če bi šel kateri narod naproti propasti, se vendar ne more izgubiti to, kar je ta narod doprinesel za sporazum med ljudmi. Tudi tukaj — da se predstavotvorno izrazimo — sega zob enega koleasa v zob drugega koleasa. To pa zato, ker so pridobitve enega naroda pripomogle k pridobitvam vseh drugih narodov. In tako se bo zgodilo, da bodo vsi narodi doživeli nov razcvet in njihovo delo bo rodilo sadove.

Čeprav v vsakem življenju nagon, ki žene človeka k temu, da draži in povzroča rane, ter se v nekaterih atavistično celo razvije do stopnje, da počenja jo to zgolj iz nekakšnega zadovoljstva, je po drugi strani prav tako res, da ta nagon pod vplivom civilizacije slabi, in sicer baš pod tistimi vplivi, ki najmočnejše podpirajo dvigavanje in razvoj civilizacije.

Čeprav človeka pri stremljenju, da bi dosegel najvišji vrhunec gore, ki jo vidi pred sabo, zadržujejo razne ovire, udarci usode kot je n. pr. vojna, kuga in lakota ter povzročajo, da se mu zaradi tega majojo tla pod nogami ter večai potrebuje celo stoletja, da izgubljen zopet popravi — vendar je koncem koncev le res, da se njegova pot polagoma obrača k solncu.

Neka skrita sila v svetu, ki je ne moremo natančno razčleniti, daje pobudo, da se napredek ne ustavi. Ta sila se razodeva v religiji, v zakonu, v vzgoji, v znanosti, v družabnem življenju in v mnogih javnih ustanovah. Eno teh razodetij je fizična rast. Neverjetno je, kako se lahko razvije prirodni nagon, ki biva celo v najmanjših bitjih. Nedvoumen dokaz za to trditve leži v nedavno objavljenem poročilu profesorja Carrola, ki se je celo vrsto let posve-

čal poizkusom. Njih namen in končna svrha je bila ohraniti stanje življenja pri življenju. Učinkaj omenja v svojem poročilu med drugim, da bi se bila skupina celic, ki je po njegovem prizadevanju živela 18 let, obdržala, če bi se bila lahko brez ovir razvijala in plodila dalje, lahko v najkrajšem času razrasla v takšno maso, ki bi bila tolikšna, kakor je svetovje. Že ta primer nam nudi predstavo, kako neskončna je energija vsega živega.

Toda razvoj človeštva se nemoteno nadaljuje: dvigu sledi propast, propasti zopet dvig. Ki je propadel Rim, se je začel dvigati zapadni svet... Mi sami pa smo doživeli, po brezprimeren napredu Evrope in Amerike, pekel svetovne vojne...

Naj si bo tako, kakor misli Spengler: da ima vsak narod, vsaka civilizacija svojo mladost, svojo zrelo dobo, svojo starost in čas propasti — prav tako kakor vsak individij, in najsi se izpolni proročanstvo, da bo današnja civilizacija izginila, kakor se je zgodilo že s drugimi pred njo. Po drugi strani pa lahko smatramo, da se to proročanstvo ne bo izpolnilo. Lahko se reši pred uničenjem in propadom, ker biva v njej vsaj dva elementa, o katerih ni mogoče govoriti pri dosedanjih propadlih civilizacijah. To je prvi splošno izobrazba civiliziranih narodov, iz katere lahko izvajamo splošno izmenjavanje misli ter dejstvo, da ne more noben civiliziran narod živeti v izolaciji. Val, kar nas je, se držimo za roke in noben civiliziran narod ne more propasti, ne da bi o tem zvedeli drugi narod.

In tudi če bi šel kateri narod naproti propasti, se vendar ne more izgubiti to, kar je ta narod doprinesel za sporazum med ljudmi. Tudi tukaj — da se predstavotvorno izrazimo — sega zob enega koleasa v zob drugega koleasa.

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET

(THE LOST WORLD) Roman

Tri dni smo veslali v medli zelenkasti luči skozi ta predor. V daljavi je bilo težko razločiti, kje neha zelena voda in se prične zeleni obok nad njo. Globokoga miru te čudne vodne poti ni motil noben sled po človeškem bitju.

"Noben Indijanci tu. Preveč strah. Curupuri," je rekel Gomez.

"Curupuri je gozdni škrt," je pojasnil lord John. "To je ime za vsako peklenko nesnago. Rečejo mislijo, da se skrivajo v tej okolici nekak strašila in zato ne marajo sem hoditi."

Tretji dan nam je bilo jasno, da se ne bomo mogli dolgo voziti v čolnu, ker je postajala reka naglo vedno bolj plitva. Tekom ene ure smo zadelj vsaj dvakrat v dno. Naposled smo priveslali do grmovja ob bregu, tam zasidrali čolna pa prenočili na kopnem.

Zjutraj sva prehodila lord John in jaz sama še kakih dveh milj po gozdu, ostala sva vedno v bližini reke in ko sva videla, da postaja stalno manj globoka, sva se povrnila ter potrdila, kar je že vnaprej mislil profesor Challenger, da smo dosegli namreč zadnjo točko, do katere je bila voda plitva. Potegnili smo torej čolna na suho, ju skrili v grmovju in s sekiro zaznamovali najbližje drevo, da ju lahko najdemo na povratku. Na to smo razdelili med seboj vsaj prtljago: puške, nabojke, živila, šotor, odeje in vse ostalo. Vsak si je natovril svoj del na pleča, in na to smo zopet nastopili svoje, zdaj še težje potovanje.

Tudi to poglavje je otvoril novi nesrečni preprič, ki sta ga pričela oba naša kregarja. Od kar se nam je priključil Challenger in postal vodja karavane, so bila njegova povelja jako malo več Summerleeju. Zdaj je nekaj naročil zopet profesor svojemu kolegu (moral je namreč nositi barometer-anoide), pa je bil takoj ožen v strel.

"Ali zmem vprašati, sir," je rekel hudobno mirno Summerlee, "s kakšno pravico si dovoljujete oddajati ta povelja?"

Challenger se je vzravnil in ga besno pogledal: "Storim to, gospod profesor Summerlee, kot vodja te ekspedicije."

"Potem pa vam moram povedati, sir, da vam ne priznam te pravice."

"Ah tako!" je zaklical Challenger in se zasmehovalno priklonil. "Označite mi potem, prosim, natančno moje stališče." "Izvolite, sir. Vi ste mož, katerega verodostojnost se zdi dvomljiva, mi pa smo odbor, ki ima nalogo ugotoviti resnico. Vi potujete z vašimi sodniki, sir."

"O, moj Bog!" je rekel Challenger in se je usedel na rob enega izmed čolnov. "V takem slučaju morate vi seveda ubrati svojo lastno pot, vam pa bom sledil jaz, če je bom hotel. Če nisem jaz vodja, še ni treba misliti, da me lahko vodite."

Hvala Bogu sta našla med nami dva razum človeka, lord John Roxton in jaz, ki sta premagala zavzetost in muhe naših učenih profesorjev, sicer bi se morali praznih rok povrniti v London. Koliko govorenja, prošanj in pojasnil je bilo potrebno, da se je nama posrečilo oba omečiti! Naposled sva vendar pripravila Summerleeja do tega, da je odkorakal s svojo čredo in porogljivim smehljajem naprej, in Challenger mu je sledil z mrmranjem in kletvami. Sreča nama je še bila mila: baš ob tej priliki sva odkrila, da sta bila oba naša učenjaka jako slabega mnenja o dr. Illingworthu v Edinburgu. Od tedaj je za nas postal prava rešitev. Premagala sva marsikatero nevarno napetost s tem, da sva omenjala tega škotskega zoologa, zakaj potem sta vedno sklenila oba profesorja začasno prijateljstvo in zvezo, da skupaj zaničujeta in pobijata njunega nasprotnika.

Korakali smo vedno ob bregu in kmalu ugotovili, da postane reka stalno bolj ozka ter se slednjič izgubi v velikanskem zelenem močvirju, ki ga je pokrival gobasti mah, v katerem smo se pogrezali do kolena. Nad močvirjem so letali oblaki moskitov in druge golazne tako, da smo bili veseli, ko smo zopet stali na trdnih tleh; naredili smo dolg ovinek po gozdu, kjer so nas branila debela napadov prebivalcev iz okužene mlake. Še dolgo smo čuli kakor orgle njih glasno brnenje, tako številni in glasi so bili tam mrčes.

Drugi dan potem, ko smo zapustili čolne, se je okolica popolnoma izpremenila. Pot nas je peljala vedno navzgor, pa čim višje smo se povzpeli, tem bolj redek je postal gozd, ki je že izgubil svojo tropsko bujnost. Namesto orjaških dreves, ki so rastle po naplavljenem svetu v nizavi ob Amazonki, smo zdaj srečali samo posamezne, z gostim grmovjem pomešane skupine feniksovih in kokosovih palm. Po vlažnih kotlinah so razprostirale svoje lepe, navzdol viseče pahlače mavricijeve palme. Potovali smo samo s pomočjo kompasa in enkrat ali dvakrat je prišlo do spora med Challengerjem ter obema indijancema ter je ob tej priliki vsa naša družba — da se poslužim profesorjevih razkačenih besed — "raja zaupala nezanesljivemu nagonu ubogih divjakov kakor najvišji pridobitvi sodobne evropske kulture."

Imeli pa smo prav, da smo tako storili, in to se je izkazalo na tretji dan, ko je moral Challenger priznati, da spozna po različnih znamenjih svojo nekdanjo pot; na nekem kraju smo celo našli štiri, od ognja počnele kamne, ki so jasno kazali na nekdanje taborišče.

Pot se je še vedno dvigala, in tekem nadaljnjih dveh dni smo lezli po skalnatem obronku. Rastlinstvo se je zopet izpremenilo; zvesto so nam ostali izmed prejšnjih rastlin samo nizka slonova palma ter ob njej neštene prekrasne orhideje, izmed katerih sem se učil spoznavati redko Nuttonia Vexillaria pa čudovite svetlo in škriatnordeče cvetke cattleye in odontoglossuma. Tu in tam so tekli kakor neobokane grape po hribu navzdol potoki s prodastjo strugo in s praproto zarastlimi bregovi. S skalovjem posuti drobni zalivki so nam nudili vsak večer priprave prostora za prenočitev in obenem priliko za okusno večerjo, ker je mrgolelo v vodi vse polno drobnih, po hrbtu plavih ribic, ki so bile po obliki in velikosti slične angleški postrvi.

Deveti dan potem, kar smo zapustili čolna in prehodili po svojih računih kakih sto dvesto milj, smo prišli slednjič iz gozda, ki je postal vedno bolj nizek, dokler se ni izpremenil v samo grmovje. Nadomestila ga je neskončna bambusova goščava, skozi katero smo si mukoma delali pot s pomočjo indijanskih sekir pa manchete (veliki noži). Potrebovali smo cel dan od sedmih zjutraj in do osmih zvečer, da smo se prebili skozi to zapreko in počivali smo samo dvakrat po eno uro. Teško si je misliti karkoli bolj enoličnega in napornega od te poti, ker tudi ob najbolj odprtih krajih nisem mogel videti bolj daleč nego kakih dvajset jardov pred seboj, pa mi je še od spredaj zapirala pogled bombaževa suknja na lord Johnov hrbtu, dočim sta se dvigali na obeh straneh kak čevl daleč od mene dve rumeni steni. Od zgoraj so padali samo redki, kakor rezilo ozki solnčni žarki, in videli smo, kako se zibljejo v višini petnajstih čevljev nad našimi glavami v temnosinjem nebu posamezni bambusovi vršci. Ne vem, katere vrste živali lahko biva v alični goščavi, vendar pa smo čuli večkrat, kako so se zvrnila pljuskom v vodo prav blizu nas neka težka, velika telesa. Lord John je sklepal po njih glasu, da mora biti to neka vrsta divjih goved. Prišli smo iz bambusove goščave baš takrat, ko je napočila noč in smo se takoj ustavili, da bi počivali, ker smo bili izmučeni po vseh naporih tega neskončnega dneva.

(Dalje prihodnjik.)

Theodore Dreiser:

Kako je Carrie napravila karijero

Theodore Dreiser, pisatelj te ertice, povzeta iz velikega romana "Sestra Carrie", v katerem opisuje avtor življenje ameriške dekle, ki največji romanopisec sodobne Amerike.

Ker je bila Carrie čudno dekle, so izbrali gospodje, ki so ocenjevali slike novih uprizoritev za nedeljske časopise, med drugimi tudi njeno sliko. Tako zala je bila, da so ji dali prednost pred drugimi. Še več: postavili so jo v rob in jo pomaknili na najodličnejše mesto.

Carrie je bila vznemirjena. Managerju se pač ni sanjalo o tem, zakaj govoril in ravnal je z njo kakor poprej. In tudi njena vloga na odrju je ostala prej ko slej neznamenita. Carrie je bila vedno in povsod mala, tiha kvekerka, ki se je dala s pridom uporabiti za statiranje. Pisatelj burke, ki je žela velike triumfe je bil napisal malo vlogo, o kateri je bil prepričan, da ne more biti iz nje nič, če ne bo prvostopno zasledena. Ko pa je vi-

del, da so jo dali Carrie, jo je hotel kar ertati. Manager je bil že previdnejši in je rekel: Cemu ertati? Poskusimo vsaj, saj ne stane nič! Če propade, jo lahko ertamo prihodnji teden!"

O tej prijazni nameri ni imela Carrie niti pojma. Učila se je vloge malce čemerna in z občutkom, da si ne bo spela lajorčut v tej igri. Da, navdajala jo je celo slutnja, da bo doživela paraz. Na generaliki ji je bilo naravnost tesno pri srcu.

"Saj ni niti tako slabo," je dejal pisatelj, ko je gledal vanjo in opazil, da učinkuje nevoljka igralke v prid vlozi. "Reči ji," je dejal managerju, "da še bolj grbanči čelo kadar pleše Sparks."

Carrie se ni zavedala, kaj počenja, a med njenimi očmi so se le napravila gube. Napravila je celo šobico.

"Nagrbničite se še bolj, še bolj!" je prigovarjal režiser.

Carrie se ni zavedala, kaj počenja, a med njenimi očmi so se le napravila gube. Napravila je celo šobico.

"Saj ni niti tako slabo," je dejal pisatelj, ko je gledal vanjo in opazil, da učinkuje nevoljka igralke v prid vlozi. "Reči ji," je dejal managerju, "da še bolj grbanči čelo kadar pleše Sparks."

Carrie se ni zavedala, kaj počenja, a med njenimi očmi so se le napravila gube. Napravila je celo šobico.

"Nagrbničite se še bolj, še bolj!" je prigovarjal režiser.

le trenutna jezica, ki ji je šinila čez obraz; sodili so, da je ta pogled pristen ter brez sleherne zveze s šalo. Ko pa je ostala nespremenjena in se ozrla zdaj po tem zdaj po onem igralcu, so se ljudje začeli mazati. Tolsti gospodje v prvih vrstah so si celo bili edini, da je ta igralka ljubeč kebreček. Videla se jim je tako prikupna, da bi jo bili kar najraje poljubili. Vsi moški so se ozirali po njej in hrepneli po poljubu. Bila je izvrstna.

Slednjič je alšal prvi komik, baš ko je pel sredi odra, med občinstvom nekaj, kar je bilo podobno šumenju. To je bilo v trenutku, ko se ni mogel tega nihče nadejati. In stvar se je večkrat ponovila. Ploskanje, ki so ga pričakovali igralci za nagrado koncem dejanja, je bilo pičlo. Kje je tičala napaka? Moralo se je nekaj zgoditi!

Iskal je in iskal — in slednjič je opazil Carrie. Stala je tam samcata, še vedno je kazala kislo obraz in ljudje, ki so jo zdaj gledali in videli, se niso mogli vzdržati smeha.

"Vraga, tega vendar ne bom trpel!" je mislil komik. "Ne bom trpel, da bi mi kdo pred nosom odjedal uspeh. Napravil bom iz tega vprašanje: jaz ali ona?"

"No, no, saj ne pomeni vsekup nič!" ga je tolažil manager, "ko je besnel v njegovi sobi. To, kar počenja, je čisto v redu. Nikarite si vendar beliti glave zaradi tega!"

"Ampak s tem ponašanjem mi popolnoma ubije ves efekt!" "Ah, kaj še!" je rekel manager in pripomnil v tolažitnem tonu: "To je samo nedolžna postranska šala."

"Tako?" je rohnal komik. Požrla je moj uspeh! Kaj takega si prepovedujem!"

"Potrpajte vsaj do kraja, recimo do jutri! Bomo videli, kako bo na koncu, ga je tolažil podjetnik.

In res, naslednje dejanje je bilo odločilo. Carrie je postala središče vse igre. Vedno več oči je viselo na njej in vedno glasnejše je bilo odobravanje publike. Vsi drugi igralci so oblekli sprčo njene igre, zakaj ustvarjala je takšno razpoloženje, da se mu ni mogel nihče odtegniti. Manager in vsi člani konzorcija so spoznali, da je Carrie dragocena pridobitev za podjetje.

Poročevalci dnevnikov so naravnost povečevali njen uspeh. V dolgih člankih je hvalil ta njeno fino komiko, drugi je omenjal njeno nalezljivo veselost, tretji je hvalil vse skupaj.

"Gospodična Madenda je dala eno svojih najlepših karakteristikov vlog, kar smo jih kdajkoli videli na odrju," je napisal modri kritik "Solca". In dalje: "Njena neveljiva šegavost je učinkovala na vse kakor dobro vino. Zdi se sicer, da je ta vloga postranskega pomena, ker gospodična Madenda običajno ne nastopa v velikih partijah. Zato pa je občinstvo to pot samo izreklo svojo sodbo. Od trenutka, ko je mala kvekerka, stopila na deske pa do kraja se je videlo, da stoji pred gledalci njihova ljubljena. Takšna sreča je pač redka."

Poročevalci "Večernega lista" je skušal zvest svoji navadi, podati sodbo v enem samem stavku. Napisal je kratko formulacijo nanašajočo se na vodilni motiv burke: "Kdor si ogleda igro to, žal mu prav ni, kadar ne bo."

Ta uspeh je naravnost čudovito učinkoval na usodo Carrie. Drugo jutro po predstavi je prejela od managerja čestitke k uspehi igri in pismo z besedami:

"Podobno je, da se vam je posrečilo zavzeti vse mesto v našoku. Krasno, prekrasno! Moje veselje ni nič manjše nego vaše."

Javil se je tudi pisatelj v osebi gospoda Stevensa. Zvečer ko je stopila Carrie v gledališko poslopje, jo je pozdravil manager z radostno novico. Dejal je:

"G. Stevens je napisal pesmico, ki jo boste peli prihodnji teden."

"No, če je tako, pa bodi, poskusite se lahko," je odvrnila Carrie.

"Gospodična," je dejal manager, "preden se preoblečete v garderobi, se lahko zgledate pri meni v pisarni. Rad bi se z vami o nečem pomenil."

"Prosim!" je rekla Carrie. V pisarni ji je manager predložil polo papirja.

"Veste kaj," je dejal, "vi ste nam dragocena moč in vas hočemo temu primerno plačati. Dosedanja pogodba med nami določa trideset dolarjev tedenske plače, veljavnost pogodbe pa se raztegne še na tri mesece. Kaj, če bi to vsotico zvišali tedensko na stopetdeset dolarjev? In pogodbo podaljšali za dobo enega leta?"

"Hvala, meni je všeč," je dejala Carrie, ki je komaj zaupala svojim ušesom.

"Če soglašate, izvolite podpisati," je rekel manager.

Carrie je pogledala pogodbo, ki je bila narejena prav tako kakor stara, samo s to razliko, da so bile nove številke, ki so se povečale glede plače in glede službene dobe. Roka ji je trepetala od razburjenja, ko je podpisala listino.

"Stopetdeset dolarjev na teden" je mrmrala, ko je bila zopet sama. Zdelo se ji je — kakor vsakemu milijonarju — da si tega denarja prav za prav ni moglo predstaviti. Vse skup se ji je videlo kakor bleščeča svetla beseda, ki je skrivala v sebi cel svet neuresničenih možnosti.

Agitirajte za Prosveto!

"THAT LITTLE GAME" Inter-nat'l Cartoon Co., N.Y.—By B. Link

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA